



223

2258-2267

5. Cikkely

AZ ÖTÖDIK PARANC SOLAT

"Ne ölj!" (Kiv 20,13)

"Hallottátok, hogy mondadott a régieknek: »Ne ölj! Aki öl, állítsák a törvényszék elé.« Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák a törvényszék elé, aki haragszik felebarátjára." (Mt 5,21--22)

2258 "Az emberi életet szent valóságnak kell tartani, mint olyat, ami kezdetétől fogva »föltételezi a Teremtő tevékenységét« és mindig különleges kapcsolatban van a Teremtővel, egyetlen céljával. Egyedül Isten az ura az életnek, kezdetétől a végéig: senki semmilyen körülmények között nem ragadhatja magához az ártatlan emberi élet közvetlen kioltásának jogát."

I. Az emberi élet tisztelete

A BIBLIAI TÖRTÉNET TANÚSÁGA

2259 A Szentírás, amikor elbeszéli, hogy Káin hogyan ölte meg a testvérét, Ábelt, kinyilatkoztatja, hogy az emberi történelem kezdetétől fogva jelen van az emberben a harag és a sóvárgó vágy, melyek az áteredő bűn következményei. Az ember ellensége lett embertársának. Isten kijelenti e testvérgyilkosság gonoszságát:

"Mit tettél? Testvéred vérének hangja fölkiált hozzám a földből. Most tehátátkozott leszel távol a földtől, amely megnyitotta száját és befogadta testvéred vérét a kezedből!" (Ter 4,10--11)

2260 Az Isten és az emberiség közötti szövetséget átszövi az emberi élet isteni ajándékára és az ember gyilkos erőszakára való emlékeztetés:

"Lelketek vérét ugyanis számon fogom kérni (...). Aki embervért ont, annak ember ontsa ki a vérét; mert Isten képmására teremtetett az ember." (Ter 9,5--6)

Az ó Szövetség a vért mindig az élet szent jelének tekintette. E tanításra állandóan szükség van.

2261 A Szentírás meghatározza az ötödik parancsolat tilalmát: "Ne öld meg az ártatlant és az igazat" (Kiv 23,7). Az ártatlan szándékos megölése súlyosan ellenkezik az emberi lény méltóságával, az arany szabállyal és a Teremtő szentségével. Az emberölést tiltó törvény egyetemes érvényű: mindenkit és minden egyes embert, mindig és mindenütt kötelez.

2262 Az Úr a Hegyi Beszédben megismétli a parancsolatot: "Ne ölj!" (Mt 5,21), és hozzáteszi a harag, a gyűlölet és a bosszúállás tilalmát. Sőt, Krisztus megkívánja tanítványától, hogy a másik arcát is tartsa oda, és szeresse ellenségeit. Ő maga nem védekezett, és megparancsolotta Péternek, hogy tegye vissza hüvelyébe a kardját.

A TÖRVÉNYES ÖNVÉDELEM

2263 A személyek és társadalmak törvényes önvédelme nem jelent kivételt az ártatlanok megölésének, a szándékos emberölésnek tilalma alól. "Amikor valaki önmagát védi, a tetteből két következmény származhat: az egyik a saját életének megőrzése, a másik a támadó megölése." "Semmi nem tiltja, hogy egy cselekedetnek két hatása legyen, melyek közül csak az egyik szándékolt, a másik szándékon kívüli."

2264 Az önmagunk iránti szeretet az erkölcsiség alapvető principiuma marad. Törvényes tehát, hogy a saját élet megőrzéséhez való jogot érvényesítsék. Aki a saját életét védi, nem követi el az emberölés vétkét, még ha arra kényszerül is, hogy támadójára halálos csapást mérjen:

Ha valaki a saját élete megvédésére nagyobb erőt alkalmaz, mint szükséges, a tette nem megengedett. Ha azonban mértékkel veri vissza az erőszakot, a védekezés megengedett (...). Nem szükséges az üdvösséghez, hogy az ember elmulassza az arányos védekezést azért, hogy elkerülje a másik megölését: mert a saját életére jobban kell vigyáznia, mint a másikéra.

2265 A törvényes önvédelem nemcsak jog, hanem súlyos kötelezettség is lehet azok számára, akiknek mások életét kell védeniük. A közjó védelme megköveteli, hogy a jogtalan támadót ártalmatlanná tegyék. Ezen a jogcímen a közhatalom törvényes birtokosainak joga van a fegyver használatára is, hogy a gondjaikra bízott polgári közösség jogtalan támadóit visszaverjék.

2266 A közjó védelme követelményének megfelel az állam erőfeszítése annak érdekében, hogy az emberi jogokat és a polgári együttélés alapvető szabályait sértő magatartásformák terjedését megfékezze. A törvényes közhatalomnak joga és kötelessége a vétség súlyosságával arányos büntetés kiszabása. A büntetésnek elsősorban a bűn által okozott rendzavarás helyreállítása a célja. Amikor a büntetést a vétkes önként elfogadja, a büntetés engesztelő értelmet is nyer. A büntetés azonfelül, hogy védi a közrendet és óvja a személyek biztonságát, gyógyító célzatú is: amennyire lehetséges, hozzá kell járulnia a vétkes megjavulásához.

2267 Az Egyház hagyományos tanítása -- a tettes kilétének és felelősségének teljes bizonyítását feltételezve -- nem zárja ki a halálbüntetéshez folyamodást olyan esetekben, amikor ez az egyetlen járható út az emberek életének hatékony megvédésére a jogtalan támadóval szemben.

Ha pedig a vérontás nélküli eszközök elegendők a támadó elleni védekezésre és a személyek biztonságának megőrzésére, a hatalom ezekre az eszközökre korlátozódjék, mert ezek jobban megfelelnek a közjó konkrét javainak és inkább összhangban állnak az emberi személy méltóságával.

Napjainkban ugyanis, mivel az állam olyan lehetőségekkel rendelkezik, melyekkel hatékonyan tudja büntetni a bűntényt, ártalmatlanná téve elkövetőjét, anélkül, hogy véglegesen megfosztaná a jobbulás lehetőségétől, a tettes kivégzésének szükséges volta "immár nagyon ritka, ha egyáltalán előfordul".